

WYMAGANIA EDUKACYJNE DLA KLASY 7

Treści nauczania – wymagania szczegółowe i przewidywane osiągnięcia

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
I. Kształcenie literackie i kulturowe		
<p>Jan Kochanowski Fraszki: <i>Na swoje księgi,</i> <i>Na dom w Czarnolesie,</i> <i>Na lipę,</i> <i>O żywocie ludzkim</i></p>	<p>humanista fraszka tematyka fraszek autotematyzm uosobienie apostrofa liryka bezpośrednia motyw <i>theatrum mundi</i> światopogląd</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje lirykę jako rodzaj literacki i wyjaśnia, jakie skutki dla tekstu przynosi wykorzystanie liryki bezpośredniej (I.1.1) ▪ wskazuje cechy fraszki jako gatunku lirycznego i omawia różnorodność tematyki fraszek Kochanowskiego (I.1.2) ▪ wyjaśnia funkcję uosobienia, apostrofy (I.1.4) ▪ omawia światopogląd Kochanowskiego na podstawie fraszek (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne fraszek (I.1.8) ▪ wykorzystuje w interpretacji fraszek potrzebne konteksty (I.1.11) ▪ recytuje fraszki w interpretacji zgodnej z jego tematem i stylem (I.1.12)

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyszukuje i porządkuje potrzebne informacje (I.2.1), (I.2.2) ▪ poznaje teksty z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Jan Sztaudynger <i>Fraszki</i>	fraszka humor żart językowy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego poznane utwory to fraszki, omawia ich tematykę, omawia podobieństwa i różnice z fraszkami Kochanowskiego (I.1.1), (I.1.2), (I.1.4), (I.1.5), (I.1.6), (I.1.7), (I.1.8), (I.1.9) ▪ poznaje teksty z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Stanisław Jerzy Lec <i>Aforyzmy</i>	aforyzm	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, co to jest aforyzm (I.1.1), (I.1.2) ▪ wyjaśnia funkcję ironii w aforyzmach (I.1.6) ▪ omawia moralną wymowę aforyzmów (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne aforyzmów (I.1.8) ▪ poznaje teksty z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Andrzej Mleczko, Marek Raczkowski rysunki satyryczne	żart rysunkowy rola tekstu w żarcie rysunkowym	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, jakie zjawiska współczesnego świata komentują rysunki i omawia sposoby wywoływania przez nie śmiechu (I.2.3), (I.2.6) ▪ wyjaśnia, na czym polega związek rysunków satyrycznych z fraszkami, wskazuje nawiązania kulturowe i je interpretuje

		(I. 2.7)
Jan Kochanowski <i>Czego chcesz od nas, Panie...</i>	pieśń hymn adresat apostrofa paralelizm pytanie retoryczne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego utwór należy do pieśni jako gatunku lirycznego, wskazuje w utworze cechy hymnu (I.1.1), (I.1.2) ▪ wyjaśnia funkcję środków poetyckich, którymi został opisany świat jako dzieło Boga (I.1.4) ▪ określa i omawia adresata oraz relacje między nadawcą i odbiorcą, formułuje intencje wypowiedzi poetyckiej (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne pieśni (I.1.8) ▪ wykorzystuje w interpretacji elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) ▪ recytuje utwór w interpretacji zgodniej z jego tematem i stylem (I.1.12) ▪ poznaje teksty z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Jan Kochanowski <i>Pieśń III (Księgi wtóre)</i>	pieśń liryka pośrednia adresat postawa życiowa wartości życiowe rady życiowe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje utwór jako pieśń, ustala, kto jest adresatem wypowiedzi (I.1.1), (I.1.2) ▪ omawia wartości postulowane przez osobę mówiącą, ustosunkowuje się do rad życiowych formułowanych przez osobę mówiącą (I.1.7), (I.1.9)

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa wartości estetyczne pieśni (I.1.8) ▪ wykorzystuje w interpretacji pieśni elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) ▪ recytuje utwór w interpretacji zgodnie z jego tematem i stylem (I.1.12) ▪ poznaje teksty z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Jan Kochanowski <i>Pieśń IX (Księgi wtóre)</i>	pieśń światopogląd stoicyzm osoba mówiąca adresat	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego utwór reprezentuje pieśń jako gatunek liryczny (I.1.1), (I.1.2) ▪ omawia światopogląd osoby mówiącej, wyjaśnia, na czym polega i jak się objawia postawa stoicka (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne pieśni (I.1.8) ▪ wykorzystuje w interpretacji pieśni elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) ▪ recytuje utwór w interpretacji zgodnie z jego tematem i stylem (I.1.12) ▪ poznaje teksty z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Jan Twardowski <i>Nie tylko my</i>	osoba mówiąca liryczny podmiot zbiorowy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, kim jest osoba mówiąca, w którym imieniu się wypowiada (I.1.1), (I.1.2) ▪ wyjaśnia, jak i w jakim

		<p>celu zostały przedstawione stworzenia w wierszu (I.1.4), (I.1.6), (I.1.7), (I.1.9)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ określa wartości estetyczne pieśni (I.1.8) ▪ wykorzystuje w interpretacji wiersza elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11)
<p>Marcin Popkiewicz <i>Rewolucja energetyczna</i></p>	<p>ekologizm intencje tekstu temat tekstu</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyszukuje i porządkuje potrzebne informacje (I.2.1), (I.2.2) ▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą popularnonaukową (I. 2.4) ▪ rozpoznaje gatunki dziennikarskie (I.2.5)
<p>Tomasz Bagiński <i>Katedra</i></p>	<p>film animowany punkt widzenia kamery</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia obejrzany film, interpretuje zakończenie filmu (I.2.3), (I.2.6) ▪ znajduje w filmie nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
<p>Jan Kochanowski <i>Treny: I, V, VII, VIII, XIX</i> (fragment)</p>	<p>humanizm postawa stoicka kontrast parafraza regularna budowa wiersza styl artystyczny</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego poznane utwory reprezentują tren jako gatunek liryczny (I.1.1), (I.1.2) ▪ przedstawia i omawia bohaterów lirycznych, dookreśla sytuację liryczną (I.1.7), (I. 1.9) ▪ wyjaśnia funkcję zastosowanych środków poetyckich, wyjaśnia z czego wynika paradoks w tekście (I.1.4) ▪ określa wartości

		<p>estetyczne pieśni (I.1.8)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wykorzystuje w interpretacji wiersza elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) ▪ prezentuje głosową interpretację utworu (I.1.12) ▪ rozumie pojęcie stylu; wie, czym cechuje się styl artystyczny, wskazuje jego cechy w <i>Trenach</i> (II.2.7) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Leopold Staff <i>Przedśpiew</i>	<p>humanizm postawa stoicka kontrast parafraza regularna budowa wiersza</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia rolę regularnej budowy wiersza i jej związek z przesłaniem utworu (I.1.1), (I.1.2) ▪ wyjaśnia funkcję parafrazy (I.1.4) ▪ charakteryzuje osobę mówiącą, omawia jej światopogląd; wyjaśnia, w czym ujawnia się postawa humanistyczna oraz czym wyraża się stoicyzm w utworze (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne wiersza (I.1.8) ▪ wykorzystuje w interpretacji wiersza elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11)
Joachim Patinir <i>Pzeprowa przez Styks</i> (reprodukcja obrazu)	<p>temat obrazu pejzaż kompozycja symetryczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opowiada o mitologicznych wierzeniach dotyczących świata zmarłych (I.1.7) ▪ wylicza typy obrazów ze względu na temat;

		<p>wyjaśnia, czym wyróżnia się pejzaż oraz czym cechuje się i jakie znaczenia może sugerować kompozycja symetryczna (I.2.3)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia obraz (I.2.6)
<p>Piotr Skarga <i>Kazania sejmowe</i></p>	<p>kazanie alegoria postawy patriotyczne wartości</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje w tekście alegorię (I.1.4) ▪ odtwarza treść kazania (I.2.1) ▪ porządkuje informacje w zależności od ich funkcji (I.2.2) ▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a przemówieniem (I. 2.4) ▪ omawia problem postaw obywateli oraz relacji między jednostką a zbiorowością w kontekście dobra ojczyzny; wypowiada się na temat współczesnych postaw patriotycznych (I.1.7), (I.1.9)
<p>Marian Hemar <i>Modlitwa</i></p>	<p>podmiot zbiorowy odbiorca sytuacja liryczna postawy patriotyczne wartości</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego w utworze wypowiada się podmiot zbiorowy (I.1.1) ▪ omawia problem wolności przedstawiony w utworze; wypowiada się na temat swojego stosunku do ojczyzny (I.1.7), (I. 1.9) ▪ określa wartości estetyczne wiersza (I.1.8) ▪ wyjaśnia znaczenia związane z aluzjami literackimi i historycznymi (I.1.10), (I.1.11)
<p>Ewa Winnicka <i>Angole</i></p>	<p>emigracja styl życia</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia sposób życia w opisanych szkołach;

	tożsamość narodowa asymilacja	<p>charakteryzuje i ocenia relacje bohaterów z rówieśnikami; przedstawia przyczyny i rodzaje emigracji (I.1.9)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ porządkuje informacje z tekstu (I.2.1) ▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a reportażem (I. 2.4) ▪ rozpoznaje reportaż jako gatunek dziennikarski (I.2.5)
Ignacy Krasicki <i>Żona modna</i>	satyra monolog dialog	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje satyrę jako gatunek literacki; określa, czego dotyczy dialog, a czego monolog (I.1.1), (I.1.2) ▪ wyjaśnia, co i w jaki sposób zostało ośmieszone w satyrze (I.1.5), (I.1.6) ▪ charakteryzuje bohaterów; ocenia relacje między małżonkami (I.1.9) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstu elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Mark Twain <i>Pamiętniki Adama i Ewy</i>	pamiętnik nazywanie uczuć charakterystyka postaci parafraza	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje satyrę jako gatunek literacki; wyjaśnia, na czym polega i czemu służy w tekście parafraza (I.1.1), (I.1.2) ▪ omawia uczucia i stany emocjonalne towarzyszące pierwszym ludziom (I.1.7), (I.1.9), (I.2.2) ▪ określa wartości

		<p>estetyczne utworu (I.1.8)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia rolę nawiązań biblijnych (I.1.10), (I.1.11)
<p>Jan van Eyck <i>Portret małżonków Arnolfinich</i> (reprodukcja obrazu)</p>	<p>symbol światłości plany obrazu symetria kompozycji</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odtwarza własnymi słowami informacje o obrazie; ustala, co jest przedstawione na poszczególnych planach obrazu; wyjaśnia, z czego wynika symetria w kompozycji obrazu; omawia funkcję światła; wyjaśnia, jaką rolę na obrazie pełni światłości (I.I. 2.3) ▪ określa wartości estetyczne obrazu (I.2.6)
<p>Adam Mickiewicz <i>Świtezianka</i></p>	<p>ballada synkretyzm rodzajowy elementy świata przedstawionego problem winy i kary nastroj realizm i fantastyka</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym cechuje się ballada jako gatunek literacki; omawia elementy świata przedstawionego; omawia konwencję przedstawiania świata w balladzie; wskazuje środki budowania nastroju (I.1.1), (I.1.2) ▪ ocenia postępowanie bohaterów; przedstawia swoją opinię na temat kary dla bohatera i ją uzasadnia (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne ballady (I.1.8) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
<p>Michel Piquemal <i>Drogocenna perła</i></p>	<p>elementy świata przedstawionego przypowieść znaczenie symboliczne postawa życiowa</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uzasadnia, dlaczego tekst można nazwać przypowieścią (I.1.1), (I.1.11) ▪ wyjaśnia przenośne znaczenia utworu (I.1.4)

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, jakie przesłanie wynika z treści utworu; porównuje i ocenia postawy życiowe bohaterów (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne tekstu (I.1.8)
Karol Konwerski, Mateusz Skutnik <i>Pan Blaki</i> (fragment komiksu)	komiks prawda kłamstwo paradoks warstwa plastyczna komiksu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opowiada swoimi słowami sytuację przedstawioną we fragmencie komiksu (I.2.2) ▪ omawia problematykę fragmentu komiksu; przedstawia własne zdanie związane z tematem poruszonym w komiksie; omawia funkcję elementów humorystycznych; wyjaśnia, na czym polega i z czego wynika paradoks w utworze (I.2.3) ▪ ocenia warstwę plastyczną komiksu (I.2.6) ▪ znajduje w komiksie nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
Adam Mickiewicz <i>Dziady cz. II</i>	motto dramat tekst główny tekst poboczny obrzęd elementy realistyczne i fantastyczne prawdy moralne sentencje moralne irracjonalizm ludowość	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego utwór jest dramatem (I.1.1), (I.1.2), (I.1.3) ▪ ocenia postępowanie postaci; omawia moralne przesłania utworu (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne dramatu (I.1.8) ▪ omawia nawiązania dramatu do kultury ludowej (I.1.10), (I.1.11) ▪ wyjaśnia pojęcie irracjonalizm, wskazuje

		<p>związane z nim elementy utworu (I.2.2)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
<p>Jan Twardowski <i>Spieszmy się</i></p>	<p>osoba mówiąca przesłanie utworu metafora porównanie życiowe rady</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia funkcję porównań w tekście; formułuje znaczenia wynikające z metafor (I.1.4) ▪ omawia światopogląd osoby mówiącej; omawia motyw przemijania; na podstawie tekstu formułuje życiowe rady (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne wiersza (I.1.8) ▪ głosowo interpretuje wiersz (I.1.12)
<p>Konrad Swinarski Inscenizacja <i>Dziadów</i> Adama Mickiewicza (spektakl teatralny)</p>	<p>teatr telewizji spektakl teatralny inscenizacja rozwiązania inscenizacyjne tworzywa teatru sztuka wielotworzywowa</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje środki budowania nastroju (I.2.2) ▪ wyjaśnia, co to znaczy, że teatr jest sztuką wielotworzywową; wskazuje różnice między inscenizacją a tekstem literackim dramatu (I.2.3) ▪ omawia rozwiązania inscenizacyjne; ocenia grę aktorską (I.2.6)
<p>Adam Mickiewicz <i>Śmierć pułkownika</i></p>	<p>motyw rycerza heroizacja gloryfikacja legenda poetycka kontekst historyczny</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia sposoby tworzenia legendy poetyckiej, wyjaśnia, na czym polega puenta, omawia jej funkcję w utworze; wskazuje sposoby heroizowania bohaterki (I.1.1), (I.1.4), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne wiersza (I.1.8) ▪ rozpoznaje motyw rycerza; omawia związek

		<p>utworu z kontekstem historycznym (I.1.10), (I.1.11)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
<p>Adam Mickiewicz <i>Reduta Ordoni</i></p>	<p>legenda literacka wydarzenia narrator kontrast dynamika symbolika postawy patriotyczne wartości</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia funkcję użytych środków językowych i sposoby dynamizacji wypowiedzi; omawia znaczenia symboliczne (I.1.1), (I.1.4) ▪ rozpoznaje ironię w sposobie przedstawiania cara, określa jej cel (I.1.6) ▪ wyjaśnia, w jakim celu poeta kreuje literacką legendę (I.1.7), (I.1.9) ▪ podaje cel nawiązań do historii Polski (I.1.10), (I.1.11) ▪ opowiada przebieg bitwy (I.2.2) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
<p>Melchior Wańkowicz <i>Ziele na kraterze (fr.)</i></p>	<p>literatura faktu wartości postawa życiowa</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia wartości ważne dla bohaterów, wyjaśnia znaczenia zawarte w tytułowej metaforze (I.1.7), (I.1.9) ▪ opowiada o realiach powstania, wyjaśnia, co łączy bohaterów fragmentu (I.1.10), (I.1.11), (I.2.2) ▪ rozpoznaje utwór jako literaturę faktu (I.2.4) ▪ ocenia zamysł kompozycyjny fragmentu (I.2.6) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w

		PP
Pomnik Grunwaldzki, Pomnik Obrońców Wybrzeża, Pomnik Poległych Stoczniovców 1970	płaszczyzna i linia rzeźby a przekazywanie znaczeń kompozycja rzeźby porównanie rzeźb	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia cele, jakim służy stawianie pomników; porównuje obejrzone pomniki; wyjaśnia, jakie związki łączą obejrzone pomniki z poznanymi tekstami literackimi (I.2.3) ▪ ocenia obejrzone pomniki (I.2.6)
Juliusz Słowacki <i>Balladyna</i>	tragizm tragedia konflikt tragiczny wybór wartości realizm fantastyka charakterystyka postaci	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego utwór jest dramatem; omawia konwencję pokazywania świata w dramacie; omawia źródła tragizmu (I.1.1), (I.1.2), (I.1.3) ▪ omawia rolę baśniowych i legendarnych nawiązań (I.1.10), (I.1.11) ▪ wypowiada się na temat sposobów osiągania wartości przez bohaterów (I.1.9) ▪ wymienia wątki utworu, wskazuje powiązania między nimi (I.2.2) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Ewa Nowak <i>Drzazga</i>	relacje międzyludzkie konflikt metaforyka tytułu życiowe rady styl potoczny	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia relacje między bohaterkami; łączy tytułową metaforę z własnymi doświadczeniami życiowymi (I.1.9) ▪ omawia źródła i przebieg konfliktu między siostrami (I.2.2) ▪ znajduje w powieści nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozumie pojęcie stylu; wie, czym cechuje się styl potoczny, rozpoznaje jego cechy w powieści (II.2.7)
Andrzej Pągowski plakat do <i>Balladyny</i> Juliusza Słowackiego	plakat elementy graficzne plakatu symbolika kompozycja związek ze spektaklem	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje specyficzne cechy plakatu jako tekstu kultury; omawia symboliczne sensy związane ze znakami plastycznymi plakatu (I.2.3) ▪ ocenia plakat (I.2.6) ▪ omawia związek plakatu z problematyką utworu Słowackiego (I.2.7)
Aleksander Fredro <i>Zemsta</i>	dramat akt scena komedia komizm rodzaje komizmu komedia charakterów elementy świata przedstawionego akcja dramatu wątki dramatu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego utwór jest dramatem; omawia elementy świata przedstawionego; wyjaśnia, dlaczego <i>Zemsta</i> jest komedią charakterów (I.1.1), (I.1.2), (I.1.3) ▪ wskazuje przykłady komizmu postaci, sytuacji, języka (I.1.5), (I.1.6) ▪ charakteryzuje bohaterów i ocenia ich postępowanie (I.1.9) ▪ interpretuje głosowo wybrany monolog dramatu (I.1.12) ▪ omawia wszystkie wątki utworu; omawia rozwój akcji dramatu (I.2.2) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Beata Ostrowicka <i>Zła dziewczyna</i> (fr.)	moralne dylematy relacje rodzinne konflikt wartości	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia relacje bohaterki z członkami rodziny; formułuje rady dla bohaterki (I.1.9) ▪ opowiada o życiu

		<p>bohaterki; wyjaśnia przyczyny i opowiada przebieg konfliktu (I.2.2)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ znajduje w powieści nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
<p>Banksy rysunki na murze między Izraelem a Palestyną</p>	<p>sztuka uliczna intencja środki wyrazu</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, co łączy obejrzone obrazy; wyjaśnia metaforyczne znaczenia dzieł; omawia symbolikę muru (I.2.3) ▪ ocenia obejrzone dzieła (I.2.6)
<p>Cyprian Kamil Norwid <i>Ogólniki</i></p>	<p>rola poezji rola języka autotematyzm nowatorstwo formy</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia formę utworu (I.1.1), (I.1.8) ▪ omawia motywy symboliczne (I.1.4) ▪ omawia różne postawy wobec rzeczywistości oraz rolę poety i poezji (I.1.7), (I.1.9)
<p>Cyprian Kamil Norwid <i>Moja piosnka II</i></p>	<p>symbol obrazy poetyckie neologizm odbiorca</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia sposób kreowania świata w utworze; dostrzega idealizację; omawia zwartość treściową obrazów poetyckich (I.1.1), (I.1.8) ▪ wyjaśnia znaczenia elementów symbolicznych oraz funkcję neologizmów (I.1.4) ▪ charakteryzuje osobę mówiącą, omawia ważne dla niej wartości (I.1.7), (I.1.9) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstu elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne

		konteksty (I.1.10), (I.1.11)
Henryk Sienkiewicz <i>Latarnik</i>	epika nowela tragizm punkt kulminacyjny retrospekcja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia cechy utworów epickich, wyjaśnia, dlaczego utwór jest nowelą (I.1.1), (I.1.2) ▪ komentuje losy bohatera, ocenia je, charakteryzuje bohatera i omawia jego stany emocjonalne (I.1.7), (I.1.9) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstu elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Marcin Wandałowski <i>Nasz język – łączy czy dzieli</i> (rozmowa z Jerzym Bralczykiem)	wywiad komunikacja językowa zmiany w języku współczesnym	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego tekst reprezentuje wywiad jako wypowiedź publicystyczną (I.2.4), (I.2.5) ▪ odtwarza główne myśli wypowiedzi rozmówcy i je uzupełnia własnymi spostrzeżeniami (I.2.1), (I.2.2)
Henryk Sienkiewicz <i>Krzyżacy</i>	powieść historyczna etos rycerski obyczaje rycerskie rycerskie wartości rycerska obrzędowość motyw rycerza bohater statyczny i dynamiczny fikcja a historia archaizm a archaizacja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego utwór jest powieścią historyczną, określa relację między elementami historycznymi i fikcyjnymi (I.1.1), (I.1.2) ▪ charakteryzuje i ocenia wybranych bohaterów, wyjaśnia, kto i dlaczego jest bohaterem dynamicznym (I.1.9) ▪ opowiada o obyczajach rycerskich, wyjaśnia rolę archaizmów w języku utworu (I.1.10), (I.1.11) ▪ omawia układ wątków

		<p>utworu (I.2.2)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
<p>Jarosław Grzędowicz <i>Pan Lodowego Ogrodu</i></p>	<p>obyczaje rycerskie honor rycerski literatura fantasy fantastyka nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega fantastyka literacka, podaje przykłady literatury należącej do fantastyki naukowej i do fantasy (I.1.1) ▪ określa wartości estetyczne dzieła (I.1.8) ▪ porządkuje informacje na temat krainy przedstawionej we fragmencie, odtwarza i ocenia argumenty, które zadecydowały o wyborze Vuka do spełnienia misji, opisuje przeżycia bohatera podczas spotkania mieszkańcami obcej planety, uzasadnia je odwołaniami do tekstu (I.1.7), (I.1.9), (I.2.2) ▪ omawia rolę nawiązań do średniowiecza (I.1.10), (I.1.11)
<p>Rodolphe Jacquette, Bernard Capo <i>Krzyżacy 1. W cieniu czarnych kniei</i> (fr.)</p>	<p>komiks jako forma wypowiedzi związek obrazu i tekstu obrazowe a słowne przekazywanie znaczeń</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje fragment komiksu z odpowiednim fragmentem powieści, wskazuje podobieństwa i różnice (I.2.7) ▪ łączy różne rodzaje dymków z rodzajem tekstu w komiksie, wyjaśnia, jak osiągnięto efekty dynamizmu (I.2.3) ▪ ocenia fragment komiksu (I.2.6)
<p>Karol Dickens <i>Opowieść wigilijna</i></p>	<p>dydaktyzm ocena postępowania</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa rolę fantastyki w utworze (I.1.1), (I.1.2),

	bohaterów dostrzeganie różnic w postawach bohaterów rodzaje charakterystyki wartości	(I.1.8) <ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje głównego bohatera, przywołując odpowiednie fragmenty (I.2.1), (I.2.2) ▪ wyjaśnia, z czego wynikała i na czym polegała zmiana w myśleniu i postępowaniu bohatera, wypowiada się na temat motywów ludzkiego postępowania; wyjaśnia znaczenie czasu wydarzeń (I.1.7), (I.1.9) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstu elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Erich Fromm <i>Mieć czy być?</i>	tekst naukowy dwa sposoby egzystencji posiadanie a bycie postawa życiowa wartości styl naukowy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ czyta ze zrozumieniem tekst naukowy (I.2.1), (I.2.2), (I.2.4) ▪ wyjaśnia, dlaczego tekst ma charakter filozoficzny; omawia i ocenia obie postawy życiowe, przedstawia swoje poglądy (I.1.7), (I.1.9) ▪ rozumie pojęcie stylu; wie, czym cechuje się styl naukowy, rozpoznaje jego cechy w tekście (II.2.7)
Fundacja Arka plakat promujący bezinteresowne działanie	plakat grafika elementy graficzne plakatu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje główne środki wyrazu plakatu, omawia przenośne znaczenie znaków graficznych (I.2.3), (I.2.6)
Bolesław Leśmian <i>Dziewczyna</i>	ballada fantastyka	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego utwór jest balladą; określa relacje

	<p>symbol postawa narratora funkcja neologizmów</p>	<p>między elementami realistycznymi i fantastycznymi (I.1.1), (I.1.2)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje użyte środki stylistyczne omawia funkcję neologizmów (I.1.4) ▪ omawia postawę narratora (I.1.7), (I.1.9)
<p>Bolesław Leśmian <i>Wczesnym rankiem</i> <i>Tęcza</i></p>	<p>liryka bezpośrednia poetycki pejzaż postawa wobec natury obrazy poetyckie ożywienie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego utwór należy do liryki bezpośredniej (I.1.1) ▪ omawia zawartość obrazów poetyckich, omawia funkcję ożywienia (I.1.4), (I.1.8) ▪ ocenia postawy pokazane w utworze (I.1.9)
<p>Aleksander Minorski <i>Ikar znad Dunajca</i></p>	<p>motyw ikaryjski opowieść biograficzna elementy świata przedstawionego uczucia i emocje</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym cechuje się opowieść biograficzna (I.1.1), (I.1.2), (I.1.11) ▪ wyjaśnia, na czym polega motyw ikaryjski w kulturze (I.1.10) ▪ omawia elementy świata przedstawionego oraz omawia źródła emocji i przeżyć (I.1.7), (I.1.9), (I.2.2)
<p>Michał Głowiński, Aleksandra Okopień- Sławińska, Janusz Sławiński <i>Świat przedstawiony</i> <i>utworu literackiego wobec</i> <i>rzeczywistości</i></p>	<p>konwencja literacka: realistyczna i fantastyczna groteska absurd elementy świata przedstawionego</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia różnice między obrazowaniem realistycznym a fantastycznym; omawia funkcje absurdu; określa, czym jest groteska (I.2.1), (I.2.2) ▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową i popularnonaukową (I.2.4)

<p>Kazimierz Wierzyński <i>Zielono mam w głowie</i> <i>Na łące</i></p>	<p>liryka bezpośrednia znaczenie metaforyczne przerzutnia postawa życiowa optymizm</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego utwór należy do liryki bezpośredniej (I.1.1) ▪ określa funkcję przerzutni; wyjaśnia znaczenia metaforyczne (I.1.4), (I.1.8) ▪ charakteryzuje osobę mówiącą; wypowiada się na temat jej postawy życiowej, formułuje przesłanie wiersza (I.1.7), (I.1.9) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstu elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11)
<p>Małgorzata Baranowska <i>Szczęście codzienne</i> (fragment <i>Tylko się rozejrzeć</i>)</p>	<p>źródła szczęścia postawa życiowa wartości</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ formułuje problematykę tekstu; wypowiada się na temat źródeł szczęścia; ustosunkowuje się do poglądów autorki (I.2.1), (I.2.2), (I.1.7), (I.1.9) ▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a publicystyką, określa ich funkcje (I.2.4)
<p>Richard Carlson <i>Nie zadreńczaj się drobiazgami, nastolatku</i> (fragment <i>Ciesz się, że jesteś nastolatkiem</i>)</p>	<p>afirmacja postawa życiowa odczytywanie intencji tekstu życiowe rady styl potoczny styl publicystyczny</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia fragmenty omawiające postawę życiową (I.2.1), (I.2.2), (I.1.7), (I.1.9) ▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a publicystyką (I.2.4) ▪ rozumie pojęcie stylu; wie, czym cechuje się styl potoczny, a czym styl publicystyczny; omawia skutki zastosowania tych stylów w tekście (I.2.7)
<p>Jan Lechoń</p>	<p>symbolika pór roku</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa cechy

<p><i>Czerwone wino</i> <i>Do malarza</i></p>	<p>opis krajobrazu osoba mówiąca poetyckie refleksje o życiu</p>	<p>charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia symbolikę pór roku (I.1.4) ▪ charakteryzuje osobę mówiącą; ustosunkowuje się do wypowiedzianych przez nią refleksji (I.1.7), (I.1.9) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstu elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11)
<p>Jan Kasprówic <i>Krzak dzikiej róży w Ciemnych Smreczynach</i></p>	<p>epitet złożony opis impresyjny obraz poetycki symbol sonet</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego utwór jest sonetem; określa, z czego wynika i na czym polega impresyjność opisu poetyckiego (I.1.1), (I.1.2) ▪ wyjaśnia symboliczne znaczenia poszczególnych elementów opisu; omawia zawartość obrazów poetyckich; określa funkcję epitetów złożonych (I.1.4) ▪ odczytuje z wiersza refleksje dotyczące życia, natury, człowieka i świata (I.1.7), (I.1.9)
<p>Czesław Miłosz <i>Mały traktat o kolorach</i></p>	<p>traktat symbolika barw epitety złożone i ich funkcja</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie tytułu; omawia symboliczne znaczenie barw i funkcję epitetów złożonych; określa intencję tekstu (I.2.1), (I.2.2) ▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową (I.2.4)
<p>Jerzy Liebert <i>Uczę się siebie, człowieku</i></p>	<p>postawa życiowa metafora osoba mówiąca</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne

	odbiorca sytuacja liryczna	(I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenia metafor, omawia sytuację liryczną (I.1.4) ▪ wypowiada się na temat osoby mówiącej; wyjaśnia, jakiej postawy życiowej uczy wiersz (I.1.7), (I.1.9)
Leszek Kołakowski <i>O wrogu i przyjacielu</i>	postawa życiowa cechy przyjaźni refleksje o życiu wartości	<ul style="list-style-type: none"> ▪ formułuje problematykę tekstu; wypowiada się na temat przyjaźni; ustosunkowuje się do poglądów autora (I.2.1), (I.2.2), (I.1.7), (I.1.9) ▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową i popularnonaukową, określa ich funkcje (I.2.4)
Max Ehrmann, Piotr Walewski, zespół Piwnicy pod Baranami <i>Dezyderata</i>	życiowe rady wartości nastrój utworu dezyderat	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) ▪ rozpoznaje użyte środki stylistyczne i omawia ich funkcje; wyjaśnia powody zastosowania form trybu rozkazującego (I.1.4) ▪ formułuje życiowe rady własnymi słowami; nazywa i porządkuje wartości, o których mowa w tekście (I.1.7), (I.1.9) ▪ ocenia muzyczną wersję utworu (I.2.6) ▪ znajduje w utworze nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
Ernest Hemingway <i>Stary człowiek i morze</i>	opowiadanie monolog	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa cechy charakterystyczne utworu i

	refleksje postawa życiowa	jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) <ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia postawę bohatera, omawia jego relacje z chłopcem, formułuje przesłanie utworu (I.1.7), (I.1.9) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
Jasiek Mela <i>Poza horyzonty</i>	literatura faktu dziennikarski prezentacja postaci postawa życiowa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego tekst należy do literatury faktu (I.2.4) ▪ wyszukuje i porządkuje potrzebne informacje (I.2.1), (I.2.2) ▪ charakteryzuje i ocenia bohatera, omawia jego postawę życiową (I.1.7), (I.1.9)
Andrew Wyeth <i>Świat Krystyny</i> (reprodukcja obrazu)	kompozycja dzieła bohaterka obrazu symbolika motywu drogi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia warstwę przedstawieniową obrazu i wyjaśnia symboliczne znaczenia jego elementów; omawia i ocenia kompozycję dzieła (I.2.3), (I.2.6)
Agata Christie <i>Dwanaście prac</i> <i>Herkulesa</i>	powieść detektywistyczna dedukcja indukcja charakterystyka bohatera motywy działania mitologiczne nawiązania	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na jakiej podstawie klasyfikuje utwory jako opowiadania kryminalne (I.1.1), (I.1.2) ▪ charakteryzuje bohaterów; omawia i ocenia motywy ich działania (I.1.9) ▪ omawia nawiązania do mitu o pracach Heraklesa (I.1.10), (I.1.11) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP

<p>Czesław Miłosz <i>Zakłęcie</i></p>	<p>znaczenie przerośne utworu metafora filozofia osoba mówiąca</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) ▪ odczytuje znaczenia przerośne; objaśnia metafory (I.1.4) ▪ odczytuje przesłanie utworu; charakteryzuje osobę mówiącą (I.1.7), (I.1.9) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstu elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11)
<p>Auguste Rodin <i>Myśliciel</i> (rzeźba)</p>	<p>rzeźba rzeźba figuratywna faktura rzeźby przesłanie dzieła plastycznego symbol</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odróżnia sztukę figuratywną od abstrakcyjnej; wyjaśnia znaczenia wynikające ze sposobu przedstawienia postaci (I.2.3) ▪ ocenia dzieło (I.2.6)
<p>II. Kształcenie językowe</p>		
<p>Części mowy: czasownik – formy osobowe</p>	<p>powtórzenie wiadomości o czasowniku pisownia <i>-nie</i> pisownia części <i>-by</i> pisownia zakończeń <i>-źć, -ść</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcjonalnie wykorzystuje w wypowiedzi osobowe formy czasownika (II.1.1–1.6) z PP 4–6 ▪ wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek w tematach fleksyjnych czasownika (II. 4.1) ▪ stosuje w praktyce wszystkie reguły ortograficzne dotyczące tej części mowy (II. 4.4)
<p>Części mowy: czasownik – formy niesobowe</p>	<p>- powtórzenie wiadomości o bezokoliczniku, formach</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje imiesłowy, zna zasady ich tworzenia i

	<p>zakończonych na <i>-no, -to</i> i formach typu <i>mówi się</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - imiesłów przymiotnikowy czynny i bierny - imiesłów przysłówkowy uprzedni i współczesny - pisownia <i>-nie</i> 	<p>odmiany, poprawnie stosuje je w zdaniach (II.1.4)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ stosuje w praktyce regułę pisowni <i>nie</i> z imiesłowami oraz zasady interpunkcyjne dotyczące tej części mowy (II. 4.4)
Składnia: zdania złożone	Powtórzenie wiadomości o zdaniach złożonych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozróżnia zdanie pojedyncze i zdanie złożone (II.1.12) z PP 4–6 ▪ poprawnie stosuje w zdaniach złożonych przecinek i średnik (II.4.2) z PP 4–6
Składnia: zdania złożone współrzędnie	powtórzenie wiadomości o zdaniach złożonych współrzędnie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozróżnia typy zdań złożonych współrzędnie (II.1.12) z PP 4–6 ▪ stosuje poprawną interpunkcję w zdaniach złożonych współrzędnie (II.4.2) z PP 4–6
Składnia: zdania złożone podrzędnie	powtórzenie wiadomości o zdaniach złożonych podrzędnie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stosuje celowo zdania złożone podrzędnie; wyjaśnia, kiedy wypowiedzenie składowe jest podrzędne a kiedy nadrzędne; wie, na czym polega stosunek podrzędności (II.1.12) z PP 4–6
Składnia: zdanie podrzędne podmiotowe	powtórzenie wiadomości o zdaniu podrzędnym podmiotowym	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, kiedy zdanie jest złożone z podrzędnym podmiotowym; wskazuje zależności zdań składowych (II.1.12) z PP 4–6
Składnia: zdanie podrzędne orzecznikowe	powtórzenie wiadomości o zdaniu podrzędnym orzecznikowym	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wie, jak jest zbudowane orzeczenie imienne (II.1.8) z PP 4–6 ▪ wyjaśnia, kiedy zdanie

		jest złożone z podrzędnym orzecznikowym; wskazuje zależności zdań składowych (II.1.12) z PP 4–6
Składnia: zdanie podrzędne przydawkowe	powtórzenie wiadomości o zdaniu podrzędnym przydawkowym	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wie, czym cechuje się przydawka jako część zdania (II.1.8) z PP 4–6 ▪ wyjaśnia, kiedy zdanie jest złożone z podrzędnym przydawkowym; wskazuje zależności zdań składowych (II.1.12) z PP 4–6
Składnia: zdanie podrzędne dopełnieniowe	powtórzenie wiadomości o zdaniu podrzędnym dopełnieniowym	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wie, czym cechuje się dopełnienie jako część zdania (II.1.8) z PP 4–6 ▪ wyjaśnia, kiedy zdanie jest złożone z podrzędnym dopełnieniowym; wskazuje zależności zdań składowych (II.1.12) z PP 4–6
Składnia: zdanie podrzędne okolicznikowe	powtórzenie wiadomości o zdaniu podrzędnym okolicznikowym	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wie, czym cechuje się okolicznik jako część zdania (II.1.8) z PP 4–6 ▪ wyjaśnia, kiedy zdanie jest złożone z podrzędnym okolicznikowym; wskazuje zależności zdań składowych (II.1.12) z PP 4–6
Składnia: imiesłowy równoważnik zdania	równoważnik zdania imiesłowy równoważnik zdania	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia różnice między zdaniem a równoważnikiem zdania (II.1.12) z PP 4–6 ▪ stosuje imiesłowy równoważnik zdania i rozumie jego funkcje (II.1.4)
Składnia: zdania	zdania wielokrotnie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, po czym

wielokrotnie złożone	złożone zdania nadrzędne zdania składowe	rozpoznać zdania wielokrotnie złożone; obrazuje na wykresie relacje między zdaniami składowymi (II.1.5)
Słownictwo: wyraz podstawowy i pochodny	wyraz podstawowy wyraz pochodny	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, kiedy wyraz jest podstawowy, a kiedy pochodny; tworzy wyrazy pochodne od rzeczowników, czasowników, przymiotników (II.1.2)
Słownictwo: budowa słownictwa wyrazu	podstawa słownictwa formant analiza słownictwa wyraz niepodzielny słownictwem	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tworzy pary wyrazów: podstawowy i pochodny; wyjaśnia, czym jest podstawa słownictwa, a czym formant w wyrazie pochodnym; wymienia kolejne etapy analizy słownictwowej wyrazu (II.1.2) ▪ dokonuje analizy oboczności w podstawie słownictwowej (II.4.1)
Słownictwo: rodzaje i funkcje formantów	formant przedrostek przyrostek wrostek formowanie znaczenia wyrazu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia rolę formantu; tworzy wyrazy przez użycie różnych rodzajów formantu (II.1.2)
Słownictwo: wyrazy złożone – złożenia, zestawienia, zrosty	połączenie dwóch podstaw słownictwowych złożenie zestawienie zrost	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozróżnia złożenia, zestawienia, zrosty, zna zasady ich tworzenia oraz poprawnej pisowni (II.1.3)
Słownictwo: rodzina wyrazów	rodzina wyrazów rdzeń oboczności w rdzeniu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, co to są wyrazy pokrewne; tworzy rozbudowane rodziny wyrazów; odróżnia rdzeń od podstawy słownictwowej (II.1.2)

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ zaznacza oboczności w rdzeniu (II.4.1)
Słowotwórstwo: skrótowce i skrótóy	typy skrótowców pisownia skrótów	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zna typy skrótów i skrótowców, określa ich funkcje w tekście (II.2.1) ▪ poprawnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji (II.4.1) , (II.4.4)
Komunikacja językowa: Elementy aktu komunikacji	nadawca odbiorca komunikat kod kontekst	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia relacje między składnikami aktu komunikacji (II.3.1), (II.3.2), (II.3.3) z PP 4–6
Komunikacja językowa: nadawca w akcie komunikacji	nadawca odmiany środowiskowe języka socjolekt cytaty cytowanie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia rolę nadawcy w akcie komunikacji (II.3.2) z PP 4–6 ▪ rozpoznaje odmiany środowiskowe języka (II.2.1), (II.2.5), (II.3.2) ▪ używa cytatów w wypowiedzi, poprawnie stosuje zasady cytowania (II.4.2)
Komunikacja językowa: intencje wypowiedzi	nadawca intencje wypowiedzi cel wypowiedzi reakcja odbiorcy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje różnorodne intencje w komunikacie, rozpoznaje cele cudzej wypowiedzi (II.3.3) z PP 4–6 ▪ dobiera środki do wyrażania swoich celów (II.3.6) z PP 4–6; (II.3.1), (II.3.2)
Komunikacja językowa: kontakt z odbiorcą wypowiedzi	odbiorca nawiązywanie kontaktu interakcja forma komunikatu kultura językowa grzeczność językowa etykieta netykieta	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia rolę odbiorcy w akcie komunikacji (II.3.2) z PP 4–6 ▪ wyjaśnia, co to jest, na czym polega i jak może przebiegać interakcja między nadawcą i odbiorcą; wie, na czym polega grzeczność

		językowa i świadomie stosuje jej zasady (II.3.1), (II.3.2)
Komunikacja językowa: akt komunikacji a sytuacja komunikacyjna	sytuacja komunikacyjna mowa zależna mowa niezależna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia różnorodne sytuacje komunikacyjne, wyjaśnia ich wpływ na językowy kształt komunikatu (II.3.3) z PP 4–6 ▪ wie, czym różni się mowa zależna od mowy niezależnej, dokonuje twórczych przekształceń mowy zależnej w niezależną i odwrotnie (II.1.6)
Komunikacja językowa: kontekst aktu komunikacji	kontekst spójność homonimy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia znaczenie kontekstu w akcie komunikacji (II.3.2) z PP 4–6 ▪ wyjaśnia wpływ kontekstu na znaczenie wyrazu, wyjaśnia, co to są homonimy (II.2.4)
III. Formy wypowiedzi		
Umiejętności retoryczne Marcin Popkiewicz <i>Rewolucja energetyczna</i> Michał Głowiński, Aleksandra Okopień- Sławińska, Janusz Sławiński <i>Świat przedstawiony utworu literackiego wobec rzeczywistości</i> Małgorzata Baranowska <i>Szczęście codzienne</i> (fragment <i>Tylko się rozejrzeć</i>)	akapit wypowiedzenie tematowe akapit sumujący akapit analityczny budowa akapitu i powiązania między nimi spójność argument rodzaje argumentów przesłanka konkluzja przykład figury retoryczne zwroty retoryczne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje środki retoryczne, wyjaśnia ich oddziaływanie na odbiorcę (III.1.1) ▪ rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych; zna zasady spójności językowej między akapitami; formułuje główną myśl akapitu (III.1.3) ▪ formułuje argumenty uzasadniające poglądy autora lub stanowiące ich

<p>Richard Carlson <i>Nie zadręczaj się drobiazgami, nastolatku</i> (fragment <i>Ciesz się, że jesteś nastolatkiem</i>) Zygmunt Saloni <i>Jak pisać wypracowania?</i></p>		<p>zaprzeczenie (III.1.4)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ odróżnia przykład od argumentu (III.1.5) ▪ przedstawia wnioski (III.1.6) ▪ polemizując z cudzymi poglądami, rzeczowo uzasadnia swoje zdanie (III.1.7)
<p>Artykuł do szkolnej gazetki Marcin Popkiewicz <i>Rewolucja energetyczna</i></p>	<p>argument wniosek przykład artykuł</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne (III.1.1) ▪ gromadzi i porządkuje materiał do stworzenia wypowiedzi (III.1.2) ▪ tworzy artykuł do gazetki, stosując odpowiednią kompozycję oraz zasady spójności między akapitami (III.1.3) ▪ formułuje argumenty uzasadniające konieczność ochrony Ziemi i popiera je przykładami (III.1.4), (III.1.5) ▪ formułuje wnioski (III.1.6)
<p>Opis budowli Tomasz Bagiński <i>Katedra</i></p>	<p>opis jako forma wypowiedzi</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi i porządkuje materiał do opisu budowli (III.1.2) ▪ tworzy opis budowli, stosuje odpowiednią kompozycję oraz zasady spójności między akapitami (III.1.3)
<p>Opis krajobrazu Adam Mickiewicz <i>Świtezianka</i></p>	<p>opis jako forma wypowiedzi</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje krajobraz przedstawiony na obrazie, uzasadnia, czy byłby on odpowiednia scenerią dla utworu Mickiewicza (III.1.2), (III.1.3)

<p>Opis przeżyć Adam Mickiewicz <i>Dziady część II</i> Aleksander Minorski <i>Ikar znad Dunajca</i></p>	<p>opis jako forma wypowiedzi</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje i określa stany emocjonalne, wskazuje ich źródła, tworzy opis przeżyć wewnętrznych, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3)
<p>Opis postaci Henryk Sienkiewicz <i>Krzyżacy</i></p>	<p>opis jako forma wypowiedzi</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi i porządkuje materiał do opisu postaci (III.1.2) ▪ opisuje bohatera <i>Krzyżaków</i>, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.3)
<p>List prezentujący argumenty Henryk Sienkiewicz <i>Krzyżacy</i> Erich Fromm <i>Mieć czy być?</i></p>	<p>list jako forma wypowiedzi teza rodzaje argumentów wywód konkluzja</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne, rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę (III.1.1) ▪ pisze list o charakterze argumentacyjnym (III.1.2), (III.1.3), (III.1.5), (III.1.7)
<p>Charakterystyka Mark Twain <i>Pamiętniki Adama i Ewy</i></p>	<p>charakterystyka jako forma wypowiedzi</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi i porządkuje materiał do charakterystyki, charakteryzuje bohaterów, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3)
<p>Charakterystyka porównawcza Aleksander Fredro <i>Zemsta</i></p>	<p>charakterystyka porównawcza jako forma wypowiedzi</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi i porządkuje materiał, pisze charakterystykę porównawczą, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3)
<p>Streszczenie Ignacy Krasicki <i>Żona modna</i> Adam Mickiewicz</p>	<p>wątek streszczenie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wydobywa informacje z tekstu, porządkuje je, skraca; pisze streszczenie, zachowując wszystkie

<p><i>Świtezianka</i> Henryk Sienkiewicz <i>Krzyżacy</i></p>		<p>wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3), (III.2.2)</p>
<p>Hasło reklamowe Fundacja Arka plakat promujący bezinteresowne działanie</p>	<p>związki wyrazowe układanie hasła reklamowego środki perswazyjne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pisze hasło plakatowe; zna środki perswazji i manipulacji w tekstach reklamowych oraz zasady etyki wypowiedzi (III.1.8), (III.1.9)
<p>Recenzja filmu Tomasz Bagiński <i>Katedra</i></p>	<p>recenzja jako forma wypowiedzi wyrażanie opinii</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne (III.1.1) ▪ gromadzi i porządkuje materiał, tworzy recenzję filmu, zachowując wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3), (III.2.1)
<p>Recenzja spektaklu Konrad Swinarski inscenizacja <i>Dziadów</i> Adama Mickiewicza</p>	<p>recenzja jako forma wypowiedzi wyrażanie opinii</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne (III.1.1) ▪ gromadzi i porządkuje materiał, pisze recenzję spektaklu, zachowując wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3), (III.2.1)
<p>Recenzja książki Henryk Sienkiewicz <i>Latarnik</i></p>	<p>recenzja jako forma wypowiedzi wyrażanie opinii</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne (III.1.1) ▪ gromadzi i porządkuje materiał, pisze recenzję książki, zachowując wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3), (III.2.1)
<p>Przemówienie Piotr Skarga <i>Kazania sejmowe</i></p>	<p>przemówienie jako forma wypowiedzi teza argument przykład środki retoryczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne, rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę (III.1.1) ▪ formułuje tezę, gromadzi

		<p>argumenty, stosuje przykłady, formułuje wnioski (III.1.2), (III.1.4), (III.1.5), (III.1.6)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pisze przemówienie (III.1.3), (III.2.1) ▪ dokonuje interpretacji głosowej napisanego przemówienia (III.1.4)
<p>Rozprawka (typ I) Ewa Winnicka <i>Angole</i></p>	<p>rozprawka jako forma wypowiedzi teza rodzaje argumentów wywód konkluzja</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stawia tezę, przedstawia i hierarchizuje rozbudowane argumenty; rzeczowo uzasadnia swoje zdanie (III.1.4), (III.1.5), (III.1.7) ▪ przeprowadza wywód myślowy (III.1.6) ▪ pisze rozprawkę, stosując odpowiednią kompozycję (III.1.2), (III.1.3), (III.2.1)
<p>Rozprawka (typ II) Ernest Hemingway <i>Stary człowiek i morze</i></p>	<p>rozprawka jako forma wypowiedzi teza hipoteza argument kontrargument wniosek</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne, rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę (III.1.1) ▪ gromadzi i porządkuje materiał, stawia hipotezę, przedstawia argumenty i kontrargumenty, zbiera wnioski (III.1.2), (III.1.4), (III.1.5), (III.1.6), (III.1.7) ▪ pisze rozprawkę z hipotezą, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.3), (III.2.1)
<p>Głos w dyskusji Leszek Kołakowski <i>O wrogu i przyjacielu</i></p>	<p>dyskusja prezentowanie poglądów uzasadnianie swojego zdania zasady grzeczności</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne, rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę (III.1.1) ▪ prezentuje stanowisko w dyskusji, odnosi się

		do poglądów innych uczestników dyskusji, przestrzega zasad kultury (III.1.5), (III.1.6), (III.1.7)
IV. Samokształcenie		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Projekty edukacyjne: zdobywanie samodzielnie informacji, hierarchizowanie ich, porządkowanie, współdziałanie w grupie, wykorzystywanie narzędzi cyfrowych, technologii multimedialnych, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień, uczestnictwo w życiu kulturalnym i społecznym środowiska oraz regionu, pogłębianie wiedzy przedmiotowej, samodzielne prezentowanie efektów pracy (IV.1), (IV.2), (IV.3), (IV.4), (IV.5), (IV.6), (IV.7), (IV.8) ▪ Wirtualne spacery: zdobywanie samodzielnie informacji, hierarchizowanie ich, porządkowanie, wykorzystywanie narzędzi cyfrowych, technologii multimedialnych, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień, pogłębianie wiedzy przedmiotowej, samodzielna prezentowanie efektów pracy (IV.1), (IV.2), (IV.4), (IV.5), (IV.6), (IV.7), (IV.8) ▪ Infografiki: pogłębianie wiedzy przedmiotowej, rozwijanie nawyków systematycznego uczenia się (IV. 5), (IV.7) 		

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY 7

niedostateczny

- 🕒 poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy 7 uniemożliwia osiągnięcie celów polonistycznych
- 🕒 uczeń nie potrafi wykonać zadań o niewielkim poziomie trudności

dopuszczający

- 🕒 poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy 7 umożliwia osiągnięcie celów polonistycznych
- 🕒 uczeń potrafi wykonać zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim poziomie trudności

dostateczny

🕒 poziom zdobytych umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy 7 pozwala na rozwijanie kompetencji ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej

🕒 uczeń wykonuje zadania teoretyczne i praktyczne typowe o średnim poziomie trudności ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej

dobry

🕒 uczeń poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne i praktyczne

bardzo dobry

🕒 uczeń sprawnie się posługuje zdobytymi wiadomościami, rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, potrafi zastosować poznaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach

celujący

🕒 uczeń biegle się posługuje zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych objętych programem nauczania i wynikających z podstawy programowej, proponuje rozwiązania nietypowe; jest twórczy, rozwija własne uzdolnienia

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY 7

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- 🕒 uważnie słucha wypowiedzi kolegów i nauczyciela
- 🕒 wyraża prośbę o powtórzenie wypowiedzi
- 🕒 słucha nagrania wzorcowej recytacji
- 🕒 mówi na temat najważniejszych treści wysłuchanego utworu
- 🕒 rozumie polecenia
- 🕒 rozpoznaje fragmenty informacyjne i perswazyjne w wysłuchanym tekście
- 🕒 rozpoznaje emocje towarzyszące osobie wypowiadającej się

CZYTANIE UTWORÓW LITERACKICH I ODBIÓR TEKSTÓW KULTURY

- 🕒 czyta teksty współczesne i dawne
- 🕒 odczytuje tekst literacki i inne dzieła sztuki (np. obraz, rzeźba, grafika) na poziomie dosłownym, na poziomie krytycznym z pomocą nauczyciela i rówieśników określa temat utworu i poruszony problem, odnosi się do wybranych kontekstów, np biograficznego, historycznego, kulturowego
- 🕒 rozpoznaje wypowiedź o charakterze emocjonalnym, argumentacyjnym, wskazuje w tekście argumentacyjnym tezę, argument i przykłady
- 🕒 rozpoznaje w tekście najważniejsze informacje, opinię i fakty, rozróżnia fikcję i kłamstwo
- 🕒 wie, czym jest perswazja, sugestia, ironia, z pomocą nauczyciela i klasy rozpoznaje aluzję
- 🕒 rozróżnia elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim
- 🕒 wskazuje nadawcę i adresata wypowiedzi
- 🕒 dostrzega różne motywy postępowania bohaterów
- 🕒 odczytując sens utworu, dostrzega podstawowe wartości, takie jak przyjaźń, wierność, patriotyzm; formułuje wnioski

- ⌚ czyta utwory liryczne i zna cechy liryki jako rodzaju literackiego, zna gatunki należące do liryki: sonet, pieśń, tren
- ⌚ odróżnia osobę mówiącą w wierszu od autora tekstu, bohatera utworu od podmiotu lirycznego
- ⌚ zna podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi, w tym: neologizm, prozaizm, eufemizm, inwokację
- ⌚ rozpoznaje obrazy poetyckie w utworze
- ⌚ czyta utwory epickie i zna cechy epiki jako rodzaju literackiego, zna gatunki należące do epiki
- ⌚ wymienia elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze
- ⌚ wie, czym się różni fikcja literacka od rzeczywistości
- ⌚ rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową
- ⌚ rozpoznaje w tekście epickim fragmenty opowiadania i opisu
- ⌚ odróżnia dramat od innych rodzajów literackich, wskazuje elementy dramatu: akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog i dialog
- ⌚ rozpoznaje balladę jako gatunek z pogranicza rodzajów literackich
- ⌚ posługuje się spisem treści, cytatem z poszanowaniem praw autorskich
- ⌚ rozpoznaje gatunki dziennikarskie: wywiad, artykuł, felieton
- ⌚ wyszukuje informacje w tekście popularnonaukowym, naukowym, publicystycznym
- ⌚ dostrzega symbole i alegorie w tekstach kultury
- ⌚ zna terminy *adaptacja filmowa* i *adaptacja teatralna*
- ⌚ wymienia osoby uczestniczące w procesie powstawania przedstawienia teatralnego oraz filmu (reżyser, aktor, scenograf, charakteryzator)
- ⌚ zauważa związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury
- ⌚ dokonuje przekładu intersemiotycznego tekstów kultury i interpretacji zjawisk społecznych oraz prezentuje je w ramach różnych projektów grupowych

Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie)

- ⌚ sporządza w różnych formach notatkę dotyczącą wysłuchanej wypowiedzi
- ⌚ tworzy plan dłuższej wypowiedzi
- ⌚ tworzy wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, w rozprawce z pomocą nauczyciela formułuje tezę, hipotezę oraz argumenty, samodzielnie podaje przykłady do argumentów, wnioskuje
- ⌚ wypowiada się na temat
- ⌚ stara się zachować poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną tekstu, a w tekstach mówionych zachowuje poprawność akcentowania wyrazów i zdań, dba o poprawną wymowę
- ⌚ stara się o estetyczny zapis wypowiedzi
- ⌚ wygłasza krótki monolog, podejmuje próbę wygłaszania przemówienia oraz próby uczestniczenia w dyskusji
- ⌚ przygotowuje wywiad
- ⌚ streszcza, skraca, parafrazuje tekst, w tym tekst popularnonaukowy
- ⌚ wyraża swoje zdanie i umie je uzasadnić, odnosi się do cudzych poglądów
- ⌚ pisze opowiadanie odtwórcze i twórcze; wie, jak umieścić dialog w tekście
- ⌚ opisuje i charakteryzuje postaci rzeczywiste i fikcyjne
- ⌚ stosuje narrację pierwszo- i trzecioosobową
- ⌚ opisuje elementy dzieła malarskiego, wykorzystuje z pomocą nauczyciela odpowiednie konteksty
- ⌚ układa tekst o trójdzielnej kompozycji z uwzględnieniem akapitów, stosuje cytaty
- ⌚ wygłasza z pamięci tekst poetycki

Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja)

🕒 wie, czym jest błąd językowy

🕒 ma podstawową wiedzę z zakresu gramatyki języka polskiego:

- fonetyki (zna różnicę między głóską a literą; rozróźnia samogłóski i spółgłóski, głóski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłóskowych, utraty dźwięczności w wygłósie), dostrzega rozbieżności między mową a pismem
- słótwórstwa i słównictwa (wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słótwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoźnaczym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słótwórczym znaczeniem wyrazów, odróźnia typy wyrazów złożonych), zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie, świadomie wzbogaca zasób własnego słównictwa o przysłówia, powiedzenia, frazeologizmy itp., odróźnia synonimy od homonimów
- fleksji (stosuje wiedzę o częścicach mowy w poprawnym zapisie partykuły *nie* z różnymi częściami mowy, rozpoznaje imiesłówy, zna zasady ich tworzenia i odmiany)
 - skłóadni (wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłówowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie.

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

🕒 świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej przez uważne słuchanie

wypowiedzi innych jej uczestników

- ⌚ żywo reaguje na wypowiedzi kolegów i nauczyciela, m.in. prosi o jej powtórzenie, uzupełnienie, wyjaśnienie
- ⌚ określa tematykę wysłuchanego utworu; ocenia wartość wysłuchanego tekstu
- ⌚ rozróżnia teksty o charakterze informacyjnym i perswazyjnym
- ⌚ wybiera potrzebne informacje z wysłuchanego tekstu
- ⌚ rozpoznaje komizm, kpinę i ironię jako wyraz intencji wypowiedzi

CZYTANIE UTWORÓW LITERACKICH I ODBIÓR TEKSTÓW KULTURY

- ⌚ podejmuje próby samodzielnego odczytania różnych tekstów współczesnych i dawnych na poziomie przerośnym, a w ich odczytaniu odnosi się do różnych kontekstów
- ⌚ nazywa różne motywy postępowania bohaterów
- ⌚ określa problem poruszony w utworze i ustosunkowuje się do niego
- ⌚ identyfikuje w tekście poetyckim cechy liryki
- ⌚ charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu
- ⌚ wskazuje podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi, w tym: neologizm, prozaizm, eufemizm, inwokację
- ⌚ wyodrębnia w tekście obrazy poetyckie
- ⌚ rozróżnia takie gatunki poezji, jak pieśń, hymn
- ⌚ identyfikuje elementy świata przedstawionego w utworze
- ⌚ odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości
- ⌚ rozumie znaczenie terminów *realizm* i *fantastyka*
- ⌚ odróżnia cechy gatunkowe noweli, powieści, opowiadania
- ⌚ podaje przykłady utworów należących do literatury dydaktycznej
- ⌚ zna cechy literatury dydaktycznej, wymienia cechy bajki i ballady
- ⌚ rozpoznaje cechy dramatu jako rodzaju literackiego w tekście

- ⌚ samodzielnie wyszukuje potrzebne informacje w odpowiednich źródłach, sporządza prosty przypis
- ⌚ wyszukuje informacje w indeksie i przypisach
- ⌚ rozpoznaje językowe i pozajęzykowe środki perswazji, np. w reklamie prasowej
- ⌚ analizuje symbole i alegorie występujące w tekstach kultury
- ⌚ dostrzega funkcje środków pozajęzykowych w sztuce teatralnej i filmie
- ⌚ wskazuje w balladzie elementy typowe dla różnych rodzajów literackich
- ⌚ analizuje związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury
- ⌚ wskazuje elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim

Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie)

- ⌚ pisze na temat, starając się zachować przejrzystą kompozycję logicznej i spójnej wypowiedzi, wyraża własne zdanie i podaje argumenty na poparcie własnego stanowiska
- ⌚ zachowuje trójdzieloną kompozycję dłuższej wypowiedzi, w tym w przemówieniu
- ⌚ stosuje się do zasad poprawnej wymowy oraz norm dotyczących akcentowania wyrazów i zdań, zna wyjątki w akcentowaniu wyrazów,
- ⌚ rozróżnia środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach mówienia
- ⌚ stosuje zasady etykiety językowej i przestrzega zasad etyki mowy
- ⌚ uczestniczy w dyskusji zgodnie z zasadami kultury
- ⌚ dostrzega zjawisko brutalności słownej, kłamstwo i manipulację
- ⌚ uczestniczy w omówieniu recytacji własnej, koleżanek i kolegów
- ⌚ redaguje rozprawkę z tezą bądź hipotezą, formułuje odpowiednie argumenty i popiera je odpowiednimi przykładami
- ⌚ pisze wywiad

- ⌚ stosuje akapity, dba o spójne nawiązania między poszczególnymi częściami wypowiedzi
- ⌚ zachowuje poprawność językową i stylistyczną tworzonego tekstu
- ⌚ wykazuje dbałość o estetykę zapisu oraz poprawność ortograficzną i interpunkcyjną
- ⌚ opisuje dzieło malarskie z odniesieniem do odpowiednich kontekstów; odczytuje sensy przenośne w tekstach kultury, takich jak obraz, plakat, grafika
- ⌚ w tekstach własnych wykorzystuje różne formy wypowiedzi, w tym opis sytuacji
- ⌚ recytuje tekst poetycki, podejmuje próbę interpretacji głosowej z uwzględnieniem tematu i wyrażanych emocji

Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja)

- ⌚ dostrzega błędy językowe i potrafi je skorygować
- ⌚ stosuje w tworzonych tekstach podstawową wiedzę językową w zakresie:
 - fonetyki (zna różnicę między głoską a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie), dostrzega rozbieżności między mową a pismem
 - słowotwórstwa i słownictwa (wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów, odróżnia typy wyrazów złożonych), zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie,

świadomie wzbogaca zasób własnego słownictwa o przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp., odróżnia synonimy od homonimów

– fleksji (stosuje wiedzę o częściach mowy w poprawnym zapisie partykuły *nie* z różnymi częściami mowy, rozpoznaje imiesłowy, zna zasady ich tworzenia i odmiany)

- składni (wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie.

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

🕒 słucha nagrań recytacji utworów poetyckich i prozatorskich oraz dostrzega środki wyrazu artystycznego tekstu

🕒 analizuje i rozpoznaje intencję nadawcy wysłuchanego utworu, w tym aluzję, sugestię, manipulację

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW

KULTURY

🕒 płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania i intonacji

🕒 odczytuje tekst na poziomie przenośnym

🕒 określa funkcję przeczytanego tekstu

🕒 interpretuje tytuł utworu

🕒 wyjaśnia motywy postępowania bohaterów, ocenia ich zachowania i postawy

w odniesieniu do ogólnie przyjętych zasad moralnych

⌚ dostrzega manipulację i perswazję, wartościowanie w czytany tekście, w tym w satyrze

⌚ określa funkcję środków artystycznego wyrazu

⌚ analizuje elementy świata przedstawionego w utworze, omawia ich funkcję w konstrukcji utworu

⌚ uzasadnia przynależność gatunkową różnych utworów literackich

⌚ uzasadnia przynależność tekstu prasowego do publicystyki

⌚ wyszukuje i porównuje informacje w różnych tekstach, m.in. popularnonaukowych i naukowych

⌚ analizuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie prasowej

⌚ odczytuje sensy przenośne i symboliczne w odbieranym tekście

MÓWIENIE

Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie)

- ⌚ płynnie mówi na podany temat, starając się zachować zasady poprawności językowej i stylistycznej
- ⌚ uzasadnia własne zdanie za pomocą rzeczowych argumentów
- ⌚ dobiera środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach mówienia
- ⌚ aktywnie uczestniczy w dyskusji
- ⌚ wystrzega się brutalności słownej, kłamstwa i manipulacji w wypowiedzi ustnej
- ⌚ pisze na temat, stosując funkcjonalną kompozycję logicznej wypowiedzi, polemizuje ze stanowiskiem innych, formułuje rzeczowe argumenty poparte celnie dobranymi przykładami
- ⌚ dobiera i stosuje środki językowe odpowiednio do sytuacji i odbiorcy oraz rodzaju komunikatu
- ⌚ prezentuje w dyskusji swoje stanowisko, rozwija je odpowiednio dobranymi argumentami, świadomie stosuje retoryczne środki wyrazu
- ⌚ reaguje z zachowaniem zasad kultury na zjawisko brutalności słownej, kłamstwo i manipulację
- ⌚ w rozprawce dobiera odpowiednie argumenty, w których odwołuje się do kontekstu literackiego, popiera je odpowiednimi przykładami
- ⌚ pisze wywiad, wykorzystując zdobytą z różnych źródeł wiedzę na temat podjęty w rozmowie
- ⌚ opisuje dzieło malarskie z odniesieniem do odpowiednich kontekstów; podejmuje próbę interpretacji tekstu kultury, np. obrazu, plakatu, grafiki
- ⌚ w tekstach własnych wykorzystuje różne formy wypowiedzi, w tym mowę zależną i niezależną w celu dynamizowania akcji i charakteryzowania bohatera
- ⌚ recytuje tekst poetycki, interpretacje głosowo z uwzględnieniem tematu

🕒 ocenia recytację własną, koleżanek i kolegów i przedstawia uzasadnienie swojej oceny

Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja)

🕒 umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie:

🕒 dokonuje korekty tworzonego tekstu

🕒 analizuje elementy językowe w tekstach kultury (np. w reklamach, plakacie, w piosence), wykorzystując wiedzę o języku w zakresie:

– fonetyki (zna różnicę między głosem a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie), dostrzega rozbieżności między mową a pismem

– słowotwórstwa i słownictwa (wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów, odróżnia typy wyrazów złożonych), zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie, świadomie wzbogaca zasób własnego słownictwa o przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp., odróżnia synonimy od homonimów – fleksji (stosuje wiedzę o częściach mowy w poprawnym zapisie partykuły *nie* z różnymi częściami mowy, rozpoznaje imiesłowy, zna zasady ich tworzenia i odmiany)

– składni (wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- ⌚ słucha nagrań recytacji utworów poetyckich i prozatorskich oraz dostrzega i ocenia zabiegi związane z prezentacją walorów artystycznych tekstu
- ⌚ interpretuje wysłuchany tekst, uwzględniając intencję jego nadawcy

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- ⌚ płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania, intonacji oraz uwzględnia budowę wersyfikacyjną, a także organizację rytmiczną utworu poetyckiego
- ⌚ odczytuje tekst na poziomie przenośnym i symbolicznym
- ⌚ wartościuje zachowania i postawy bohaterów, uwzględniając motywy ich postępowania i odwołując się do ogólnie przyjętych zasad moralnych
- ⌚ ustosunkowuje się do różnych sposobów oddziaływania tekstu na odbiorcę, takich jak perswazja, manipulacja itp.
- ⌚ określa funkcję środków artystycznego wyrazu, a zwłaszcza symbolu i alegorii
- ⌚ interpretuje symbole występujące w różnych tekstach kultury

Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie)

- ⌚ udowadnia swoje racje za pomocą rzeczowych argumentów ułożonych w logiczny wywód
- ⌚ aktywnie uczestniczy w dyskusji, używając środków językowych wyrażających stosunek mówiącego do przedstawianych treści i nawiązując do wypowiedzi przedmówców, podejmuje próby prowadzenia dyskusji

- ⌚ charakteryzując postać fikcyjną, ocenia i wartościuje jej zachowania i postawy w odniesieniu do ogólnie przyjętych norm moralnych
- ⌚ analizuje uczucia własne i bohaterów literackich,
- ⌚ próbuje interpretować głosowo wygłaszany tekst, m.in. przez poprawne stosowanie pauz w tekście zawierającym przerzutnie,
- ⌚ krytycznie, rzeczowo omawia oraz ocenia recytację własną i kolegów
- ⌚ pisze wypowiedzi logiczne, spójne i przejrzyste pod względem kompozycyjnym i poprawne pod względem językowym, stylistycznym, ortograficznym oraz interpunkcyjnym
- ⌚ dobierając odpowiednie słownictwo, tworzy tekst wyrażający intencje nadawcy
- ⌚ posługuje się odpowiednimi argumentami i przykładami w celu uzasadnienia własnego zdania
- ⌚ posługując się bogatym słownictwem, redaguje różne formy wypowiedzi, m.in. opowiadanie z elementami dialogu i monologu, opisu, charakterystyki, zróżnicowane stylistycznie i funkcjonalnie opisy, recenzję i notatkę (różnorodne postaci) oraz pisma użytkowe
- ⌚ odwołując się do kontekstów, tworzy rozprawkę z tezą lub hipotezą

Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja)

- ⌚ wykorzystując wiedzę o języku, analizuje elementy językowe w tekstach kultury jako świadome kształtowanie warstwy stylistycznej tekstu
- ⌚ świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania w zakresie fonetyki, fleksji, składni, słownictwa

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę

bardzo dobrą oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- ⌚ słucha i rozumie wypowiedzi kolegów i nauczyciela jako aktywny uczestnik różnych sytuacji mówienia w czasie zajęć lekcyjnych
- ⌚ odczytuje i interpretuje zabiegi związane z prezentacją walorów artystycznych nagrania wzorcowej recytacji
- ⌚ analizuje i wykorzystuje w nowych sytuacjach dydaktycznych informacje wybrane z wysłuchanego tekstu

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- ⌚ czyta różne teksty (zarówno współczesne, jak i dawne, przewidziane w programie nauczania) na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym
- ⌚ samodzielnie interpretuje teksty pisane i inne teksty kultury, uwzględniając intencję nadawcy oraz konteksty niezbędne do interpretacji
- ⌚ praktycznie wykorzystuje informacje wybrane z tekstu literackiego, popularnonaukowego, naukowego
- ⌚ krytycznie ocenia i wartościuje treści, zachowania i postawy przedstawione w utworach w odniesieniu do systemu moralnego i etycznego

Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie)

- ⌚ samodzielnie buduje spójne, logiczne, rzeczowe wypowiedzi na podany temat, w których przedstawia własne stanowisko, lub za pomocą popartych przykładami argumentów uwzględniających różne konteksty kulturowe dowodzi przyjętych racji
- ⌚ aktywnie uczestniczy w dyskusji jako dyskutant lub przewodniczący, rzeczowo przedstawia swoje stanowisko i wnioski

- ⌚ interpretuje głosowo wygłaszany z pamięci lub czytany tekst, uwzględniając funkcję zastosowanych środków stylistycznych
- ⌚ oceniając pracę innych, przedstawia krytyczną, rzeczową refleksję wynikającą z wnikliwej analizy wykonanych zadań i erudycji polonistycznej
- ⌚ pisze wypowiedzi oryginalne pod względem sposobu ujęcia tematu, w tym rozprawkę z hipotezą; wykazuje się szczególną dbałością o poprawność językową, bezbłędny zapis, logiczną kompozycję
- ⌚ tworzy oryginalne notatki, posługując się bogatym słownictwem
- ⌚ redaguje dłuższe formy wypowiedzi
- ⌚ podejmuje próby własnej twórczości literackiej

Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja)

- ⌚ wykorzystując wiedzę o języku, odczytuje sensory symboliczne i przenośne w tekstach kultury jako efekt świadomego kształtowania warstwy stylistycznej wypowiedzi
- ⌚ samodzielnie poszerza wiedzę językową i wykorzystuje ją we własnych wypowiedziach - bierze udział w konkursach z zakresu języka polskiego.

